

Rapport från SKB AB:s andra avslutande samråd i Östhammar 3 maj 2010

Efter mötet om den preliminära Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) i Östhammar den 6 februari 2010 meddelade SKB att samrådet om slutförvaret i Forsmark var avslutat. Inga fler möten skulle hållas innan ansökan om tillstånd lämnas in i slutet av året. Men tre månader senare, den 3 maj, genomfördes ändå ett nytt samrådsmöte om slutförvaret i Forsmark. 50-talet besökare var än en gång samlade i biografen Storbrunn i Östhammar.

SKB hade alltså gett efter för den kritik mot samrådsförfarandet som under och efter februarimötet fördes fram från bl a Östhammars kommun, Strålsäkerhetsmyndigheten, Kärnavfallsrådet och miljörelsernas organisationer. Bland annat begärde kommunens juridiska konsult, Jonas Christensen, under februarimötet att det förs till protokollet att "samrådet delvis handlar om information som inte delgivits."

Presentationer men inga underlag

Kärnan i kritiken var att ett samråd om den långsiktiga miljösäkerheten inte var möjligt att genomföra eftersom något underlag inte hade presenterats och eftersom SKB i sin preliminära MKB refererade till uppgifter som inte var tillgängliga för granskning. Men osäkerheten var stor inför det nya mötet i maj eftersom SKB i inbjudan meddelat att "inget nytt underlag har tagits fram inför mötet".

Mötet inleddes med att Erik Setzman, chef för SKBs MKB-enhet, beskrev hur säkerhetsredovisningen kommer in i den slutliga ansökan om tillstånd att bygga slutförvaret. Analysen av säkerheten efter förslutning av slutförvaret kallas SR-Site och bygger på en huvudrapport på svenska som omfattar 800 sidor. Därtill kommer 18 huvudreferenser på engelska och 80 ytterligare referenser, likaså på engelska. SR-Site är en utveckling av den tidigare säkerhetsanalysen, SR-Can, som var föremål för samråd 2007. Det är underlaget för SR-Site som i någon form måste presenteras för att ett samråd ska bli meningsfullt enligt de kritiska rösterna.

Men inte heller vid mötet 3 maj presenterade SKB något underlag för den långsiktiga säkerhetsanalysen. I stället gav Allan Hedin, som leder arbetet med säkerhetsanalysen, en muntlig lägesrapport från arbetet. Denna mynnade ut i att "mycket av underlaget är klart eller föremål för slutlig granskning" men att det är "för tidigt att presentera slutsatser". Däremot fick mötesdeltagarna höra Hedins redogörelser för det preliminära resultatet inom tre viktiga områden. Ett gäller risken för att buffertlagret av bentonitlera som omger kapslarna bryts ner av utspätt grundvatten – en risk som inte kunde uteslutas i den tidigare analysen SR-Can. Ett annat gäller risken för kopparkorrosion i kapslarna – en fråga som diskuterats livligt på senare tid med anledning av några KTH-forskarens arbete. Ett

Allan Hedin, projektledare, metodik mm SKB.

tredje viktiga område som Hedin berörde var risken för att framtida jordskalv i området skulle kunna skada kopparkapslarna.

Vad menas med samråd?

I den efterföljande diskussionen framgick att SKB och miljörelsernas organisationer har helt olika uppfattningar om kriterierna för meningsfullt samråd. De senares kritik framfördes av Johan Swahn från MKG, Adam Conway från Aktionsgruppen för ett atomkraftsfritt Åland och Miles Goldstick från Milkas – samtliga konstaterade att de saknade ett underlag som gör det möjligt för dem att förstå hur SKB tänkt och vilka modeller som använts när man kommit fram till de preliminära slutsatser som redovisades i den muntliga presentationen. Därför önskade man ett samråd som utgick från någon form av preliminär redovisning av SR-Site-analysen. Detta hade SKB ingen förståelse för och man meddelade att dagens möte (precis som det föregående!) var det sista samrådsmötet om slutförvaret.

Saida Laârouchi Engström, avdelningschef på SKB, förstod uppenbarligen inte vad kritikerna menade. Gång på gång uppmanade hon dem att passa på att komma med synpunkter och ställa frågor och tycktes inte höra vad t ex Adam Conway sa: Det är inte så lätt att ställa frågor och ha synpunkter när vi inte har sett något underlag. Adam Conway föreslog också att Allan Hedins föredragning som filmades

Adam Conway, Aktionsgruppen för ett atomkraftsfritt Åland

av SKB skulle läggas ut på företagets hemsida så att intresserade personer kunde ta del av den i lugn och ro via nätet. Av Saida Laârouchi Engströms svar att döma kommer man inte att erbjuda den möjligheten.

De svårigheter som uppstår i samrådet när underlag saknas belystes i några konkreta fall under mötet. Marie Berggren, miljöchef i Östhammars kommun, tog sålunda fasta på den kritik som riktades mot den tidigare säkerhetsanalysen SR-Can då det konstaterades att metoderna för att uppskatta radionukleiders spridning i biosfären inte var "färdigutvecklade". "Är metoden färdigutvecklad nu?", undrade hon. Ja, svarade Allan Hedin, "vi är nöjda med den". När Marie Berggren då frågade om man kan ta del av själva modellen, "hur ni tänker när ni räknar", blev svaret nej. Allan Hedin meddelade att "utvecklingen av modellen kommer inte att bli klar förrän tillståndsansökan ska lämnas in".

Samma återvändsgränd hamnade Roland Davidsson från SERO i när han påpekade att effekthöjningarna i kärnkraftverken kommer att medföra förändringar i bränslets egenskaper som måste beaktas. Allan Hedin bekräftade detta och rekommenderade Davidsson att läsa den så kallade linjerapporten i säkerhetsanalysen där "vi redogör för bränslets öden och äventyr innan det hamnar i kapslarna." Problemet för Roland Davidsson och oss andra är bara att rapporten blir tillgänglig först när tillståndsansökan lämnas in i december 2010.

Inte heller Johan Swahn från MKG kom särskilt långt i sin dialog med Allan Hedin när han ville förstå hur SKB gått till väga för att pröva KTH-forskarnas hypoteser om kopparkorrosion i syrefri miljö. Johan Swahn var också intresserad av att få korrosionsfrågan belyst genom det så kallade LOT-försöket som SKB genomför i sitt Äspö-laboratorium. Allan Hedin tonade emellertid ner LOT-försökets betydelse för korrosionsfrågan och SKB gjorde klart att man inte kommer att inleda någon analys av LOT-försökets andra etapp innan man lagt in sin tillståndsansökan. Dessutom tar analysen av försöket minst ett par år.

Allmänheten saknas

När "samrådet" i Östhammar var slut efter tre timmar stod det klart att den kritik från miljörelsen som framfördes efter februarimötet kvarstår och kommer att formuleras ännu en gång i de skriftliga kommentarer till majmötet som kan lämnas till SKB senast

17 maj. Då får vi möjligen också veta hur en del andra viktiga intressenter värderade mötet. Varken SSM eller Östhammars kommun yttrade något om den saken under själva mötet och Länsstyrelsen var inte ens närvarande. "Allmänheten" i Östhammar var också så gott som helt frånvarande och de största "delegationerna" kom från SKB, Forsmarks kärnkraftverk och Östhammars kommun. En delegation från Oskarshamnsregionen var också med.

Den enda journalist som bevakade mötet kom från Radio Uppland. I inslaget i Upplandsnytt upprepade Johan Swahn från MKG sin kritik, "så här ska det inte gå till", medan SKBs ståndpunkter framfördes av Saida Laârouchi Engström och Allan Hedin. Här framgick än en gång klyftan i synen på vad som krävs för att man ska kunna tala om verkligt samråd – Johan Swahn efterlyser underlag och SKB menar att tillräckligt underlag har presenterats, till och med redan i februari. Inslaget från Radio Uppland kan avlyssnas på www.filos.se/skb3maj.mp3

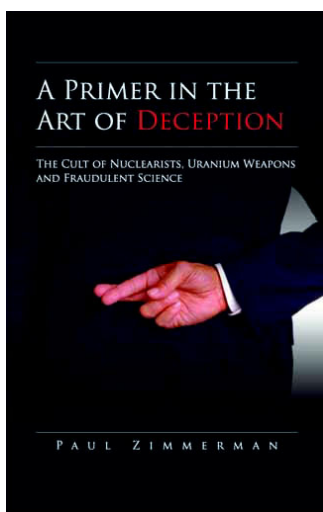
Och vad händer nu? Kanske undrade en del mötesdeltagare efter de tre timmarna på Storbrunn: Var det här verkligen slutet på samrådet – eller kommer SKB att för tredje gången bjuda in till "ett sista möte"?

Johan Swahn, MKG

Roland Davidsson, SERO

Miles Goldstick lämnade till mötesprotokollet en information om boken *A Primer in the Art of Deception* (www.du-deceptions.com). I denna "grundkurs i bedrägeriets konst" genomför Paul Zimmerman "en avklädning av stora delar av de så kallade strålskyddsmyndigheterna", skrev Eva Moberg om boken i nummer 4/2009 av Medsols, medlemsblad för [Folkkampanjen mot Kärnkraft och Kärnvapen](http://www.folkkampanjen.se). Det handlar om "ett framgångsrikt manipulerande med begrepp, siffror och gränsvärden för att underlätta den fortsatta spridningen av radioaktiva härdar över jordklotet. Zimmerman bygger på ett brett och tålmodigt studium och drivs av en djup och stark vrede. En krävande bok, och ett heroiskt försök att upplysa människor", skrev Eva Moberg bl a.

Kärnavfallsnytt är framtaget på uppdrag av Miljörelsens kärnavfallssektariat, Milkas (www.milkas.se), en samarbetsorganisation mellan Miljöförbundet Jordens Vänner (www.mjv.se) och Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapen (www.folkkampanjen.se). Produktion av detta nummer: Lasse Karlsson (text) och Miles Goldstick (foto och layout). För information kontakta Milkas, Pustegränd 2, 118 20 Stockholm. Tel. 08-559 22 382. Hemsida: www.nonuclear.se/karnavfallsnytt. E-post: info@nonuclear.se.